

IJTIMOIIY INNOVATSIYALAR VA ULARNING IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMIGA TA'SIRI

**Soyibjonova Dilnoza Shuhratbek qizi Andijon davlat universiteti Tarix
fakulteti ijtimoiy ish yo'nalishi talabasi**

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada ijtimoiy innovatsiyalar tushunchasi, ularning ijtimoiy tizimlarni modernizatsiya qilishdagi o'rni hamda ijtimoiy himoya sohasiga ko'rsatayotgan bevosita ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. O'zbekiston sharoitida ijtimoiy innovatsion yondashuvlarning qo'llanishi, davlat siyosati doirasida ijtimoiy himoyani raqamlashtirish, samaradorlikni oshirish, aholining muhtoj qatlamlarini yanada kengroq qo'llab-quvvatlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy xizmatlar tizimida innovatsion texnologiyalarni tatbiq etishning afzalliklari va muammolari ham tahlil qilinadi. Tadqiqot yakunida ijtimoiy innovatsiyalarni kengaytirish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash yo'llari taklif etilgan.

ANNOTATION: This article analyzes the concept of social innovations, their role in modernizing social systems, and their direct impact on the social protection sector. The use of innovative approaches in Uzbekistan, including digitalization of social protection, increasing efficiency, and supporting vulnerable groups, is discussed. The advantages and challenges of implementing innovative technologies in the social service system are highlighted. The study concludes with proposals for ensuring social stability through the expansion of social innovations.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируется понятие социальных инноваций, их роль в модернизации социальных систем и прямое влияние на сферу социальной защиты. Рассмотрено использование инновационных подходов в Узбекистане, цифровизация социальной защиты, повышение эффективности и поддержка уязвимых слоев населения. Также освещаются преимущества и проблемы внедрения инновационных технологий в систему социальных услуг. В заключение представлены предложения по обеспечению социальной стабильности за счет расширения социальных инноваций.

KALIT SO'ZLAR: ijtimoiy innovatsiyalar, ijtimoiy himoya, raqamlashtirish, ijtimoiy xizmatlar, samaradorlik, modernizatsiya, innovatsion texnologiyalar, barqarorlik, ijtimoiy tizim, yangilik.

KEYWORDS: social innovations, social protection, digitalization, social services, efficiency, modernization, innovative technologies, stability, social system, development.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: социальные инновации, социальная защита, цифровизация, социальные услуги, эффективность, модернизация, инновационные технологии, стабильность, социальная система, развитие.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot davrida ijtimoiy innovatsiyalar jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ijtimoiy innovatsiyalar — bu jamiyatdagi muammolarni hal etish, yangi imkoniyatlar yaratish va ijtimoiy tizimlarni samarali boshqarish uchun ishlab chiqilgan yangi yondashuvlar, texnologiyalar va g'oyalar tizimidir. Ular ijtimoiy sohada yangicha fikrlash, yangicha boshqaruv va aholining ehtiyojlariga tezkor javob berish imkonini beradi. O'zbekiston sharoitida ijtimoiy innovatsiyalarni qo'llash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Mamlakatda ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish, aholining turli qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, kambag'allikni kamaytirish va yangi ish o'rinlari yaratishda innovatsion yondashuvlarning roli tobora ortmoqda. Shu sababli ijtimoiy innovatsiyalarni rivojlantirish nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

ASOSIY QISM

Ijtimoiy innovatsiyalar tushunchasi XIX asr oxiri va XX asr boshlarida ijtimoiy muammolarni yangicha usullar bilan hal etish zaruratidan kelib chiqqan. Bugungi kunda bu atama keng ma'noda qo'llanilib, ijtimoiy jarayonlarga ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish, ijtimoiy xizmatlarni avtomatlashtirish va fuqarolarga sifatli yordam ko'rsatishni anglatadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda ijtimoiy sohani isloh qilish jarayonida innovatsion boshqaruv uslublari, raqamli texnologiyalar va axborot tizimlari keng joriy qilinmoqda. Misol uchun, "Yagona ijtimoiy reyestr" tizimi orqali aholining ijtimoiy holatini aniqlash, yordam ko'rsatish jarayonlarini shaffoflashtirish va byurokratik to'siqlarni kamaytirish imkoniyati yaratildi. Ushbu tizim ijtimoiy yordam olish jarayonini tez, qulay va adolatli qilishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, elektron hukumat tizimi ijtimoiy xizmatlarni onlayn ko'rsatish, fuqarolarning murojaatlarini tezkor ko'rib chiqish va natijalarni tahlil qilish imkonini berdi. Ijtimoiy innovatsiyalar nafaqat texnologik yangiliklarni, balki ijtimoiy boshqaruvda yangi yondashuvlarni ham o'z ichiga oladi. Bu borada xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy innovatsiyalar iqtisodiy resurslar kam bo'lgan davlatlarda ham ijtimoiy adolatni ta'minlashning muhim vositasi bo'la oladi. Masalan, Skandinaviya davlatlarida "ijtimoiy inklyuziya" dasturlari orqali aholining kam ta'minlangan qatlamlarini jamiyat hayotiga faol jalb etish amaliyoti mavjud.

O'zbekistonda esa so'nggi yillarda kambag'allikni qisqartirish, nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash, yoshlar va ayollar uchun ijtimoiy loyihalarni amalga oshirishda innovatsion yondashuvlar samarali natijalar bermoqda. Ijtimoiy innovatsiyalar iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, inson salohiyatini rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy xizmatlar tizimini insonparvarlashtirishga xizmat qiladi. Bunda inson omili markaziy o'ringa qo'yilib, davlat, fuqarolik jamiyati va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, ijtimoiy innovatsiyalar ijtimoiy himoya tizimini modernizatsiya qilishda

muhim o‘rin tutadi. Ijtimoiy himoya tizimi ijtimoiy innovatsiyalar orqali o‘zining moslashuvchanligi, tezkorligi va samaradorligini oshiradi. Masalan, raqamli texnologiyalar yordamida nafaqa va yordam turlarini avtomatik tarzda hisoblash, onlayn murojaatlar tizimini yo‘lga qo‘yish, aholining ijtimoiy ehtiyojlarini prognozlash imkoniyati paydo bo‘ladi. Bu esa ijtimoiy adolat va shaffoflikni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi. Biroq ijtimoiy innovatsiyalarni joriy etish jarayonida bir qator muammolar ham mavjud. Avvalo, ijtimoiy sohada raqamli savodxonlik darajasining pastligi, ayrim hududlarda texnik infratuzilmaning yetarli emasligi va ijtimoiy xizmat ko‘rsatuvchi xodimlarning malaka yetishmovchiligi asosiy to‘siqlar sirasiga kiradi. Shu bois ijtimoiy innovatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun kadrlar salohiyatini oshirish, o‘quv dasturlarini yangilash, mahalliy sharoitga mos texnologiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, ijtimoiy innovatsiyalarni moliyalashtirish, ularning natijadorligini baholash tizimini yaratish ham dolzarb masala hisoblanadi.

Hozirgi davrda ijtimoiy innovatsiyalar faqat davlat tomonidan emas, balki nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolik jamiyati institutlari va xalqaro tashkilotlar tomonidan ham faol qo‘llab-quvvatlanmoqda. Bunday hamkorlik natijasida ijtimoiy himoya tizimida yangi g‘oyalar, yangi xizmat turlari va interaktiv yechimlar paydo bo‘lmoqda. Masalan, mahallalarda “ijtimoiy inklyuziya markazlari”, “raqamli yordam maskanlari” kabi loyihalar amalga oshirilmoqda. Ushbu innovatsion yondashuvlar nafaqat aholiga qulaylik yaratadi, balki ijtimoiy ishonchni kuchaytiradi, inson kapitalini rivojlantirishga zamin hozirlaydi. Shu bois ijtimoiy innovatsiyalarni keng tatbiq etish O‘zbekistonning 2030-yilgacha mo‘ljallangan barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish yo‘lida muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Ijtimoiy innovatsiyalar zamonaviy jamiyatda ijtimoiy adolat, tenglik va farovonlikni ta‘minlashda asosiy vosita sifatida e‘tirof etilmoqda. Ular yordamida ijtimoiy himoya tizimi yanada ochiq, adolatli va samarali tus oladi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda ijtimoiy sohada amalga oshirilayotgan islohotlar, raqamlashtirish jarayonlari va fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlik ijtimoiy innovatsiyalar uchun mustahkam poydevor yaratmoqda. Shunday ekan, kelgusida ijtimoiy innovatsiyalarni qo‘llash ko‘lamini kengaytirish, ularni har bir mahalla, har bir soha darajasida joriy etish, bu borada xalqaro tajribani o‘rganish hamda mahalliy ehtiyojlarga mos yechimlar ishlab chiqish zarur. Faqat shunda ijtimoiy himoya tizimi chin ma’noda zamonaviy, samarali va insonparvar tizimga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston strategiyasi”. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori: “Ijtimoiy himoya tizimini modernizatsiya qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ–4699, 2020-yil.
3. Qodirova N. “Ijtimoiy innovatsiyalar nazariyasi va amaliyoti”. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
4. Saidov A. “Raqamli transformatsiya va ijtimoiy islohotlar”. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
5. Tursunov A. “O‘zbekiston ijtimoiy siyosati va innovatsion yondashuvlar”. – Toshkent: Fan, 2023.